

CONTEMPORARY CHILDREN'S PROSE:

READING WITH A PURPOSE FOR A CULTURE OF DEMOCRACY

Abstract. This publication presents adapted exercises from the international educational platform «Living Democracy», designed to develop competencies for a culture of democracy through education for democratic citizenship and human rights education, combined with practices of close reading of contemporary children's fiction. The relevance of this work stems from the need to implement a cross-curricular approach to the development of civic and social competencies related to democracy, justice, equality, human rights, responsible civic participation, and constructive interaction. The materials can be used to implement tasks in the language and literature, civic, and history educational fields, to conduct developmental activities as part of extracurricular programs, and to organize reading clubs.

Keywords: democratic society, democratic values, empathy, active learning methods, competencies for a culture of democracy, constructive conflict resolution, education for democratic citizenship and human rights education, critical reading, reflection, social and civic competencies.

Дата першого надходження статті до видання 11.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування 18.12.2025

© Гриньова М.В., 2026

УДК 371.67:811.161.2

[https://doi.org/10.61339/2786-6947.2026.1\(13\).369668](https://doi.org/10.61339/2786-6947.2026.1(13).369668)

Свінтковська Світлана Андріївна,

методист науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарної освіти
кафедри методики викладання і змісту освіти,
координатор мовно-літературної освітньої галузі НУШ,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»,
м. Одеса, Україна

Верголі Лідія Танасіївна,

учитель української мови та літератури
Чорноморського академічного ліцею імені Тараса Шевченка
Чорноморської міської ради
Одеського району Одеської області

Левинська Марія Валентинівна,

учитель української мови та літератури
Комунальної установи «Ананьївський ліцей №1
Ананьївської міської ради
Подільського району Одеської області»

КОМПЛЕКСНІ ПІДСУМКОВІ РОБОТИ

З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ГРУПАМИ РЕЗУЛЬТАТІВ

II СЕМЕСТР, 8 клас

*Одноманітність у роботі створює
не лише учня, але й учителя*

III. Амонашвілі

Сучасний учитель української мови – це не тільки знавець мови, а й педагог, який активно використовує сучасні технології, інноваційні методики та створює атмосферу для розвитку творчого мислення та самостійності в учнів. Це фахівець, який постійно вдосконалює свої знання та навички, щоб бути в курсі новітніх тенденцій в освіті. Це натхненник, який вміє мотивувати учнів до навчання та досягнення успіху.

Нова українська школа вимагає від вчителя змінити свій підхід до викладання та організації навчального процесу. Він має бути більш гнучким та адаптивним до потреб здобувачів освіти, розуміти

потреби сучасного суспільства та готувати своїх учнів до майбутнього, що стає все більш залежним від технологій.

Комплексні підсумкові роботи створено для вчителів, що викладатимуть українську мову у 8 класах Нової української школи. Запропоновані три комплексні підсумкові роботи (перший семестр): «Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполучення й речення)», «Речення з відокремленими членами», «Повторення й узагальнення вивченого в кінці року». Вони містять два варіанти, що складаються із чотирьох груп результатів. Це дозволить здійснювати диференційований підхід до навчання, забезпечить системний підхід до формування мовленнєвої, комунікативної, соціокультурної та інших компетентностей учнів. Учителі можуть варіювати й обирати за певною темою відповідні групи результатів (узяти одну чи дві групи, за вибором). Запропоновані тексти, медіатексти, завдання належать до різних стилів мовлення.

Завдання відповідають сучасним освітнім стандартам і спрямовані на формування гармонійної, культурно-свідомої та комунікативно компетентної особистості.

Комплексні підсумкові роботи укладено відповідно до Модельної навчальної програми «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.), «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883).

Бажаємо колегам сил, натхнення та задоволення від передачі знань. Хай учні будуть вдячними за працю, а кожен день приносить нові перемоги та досягнення.

Комплексна підсумкова робота № 4 Односкладне речення. Повне й неповне речення

I варіант I. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 1. УСНО ВЗАЄМОДІЄ

Перегляньте фразеологізми за покликанням
<https://ukr-mova.in.ua/library/frazeologizmu/>

Складіть усну розповідь «Цікавий випадок із шкільного життя», використовуючи фразеологізми та односкладні речення.

12 б.

II. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 2. ПРАЦЮЄ З ТЕКСТОМ

Прочитайте оповідання В. Сухомлинського «Який слід повинна залишити людина на землі» й виконайте завдання до тексту.

Старий Майстер звів кам'яний будинок. Став осторонь і милується. «Завтра в ньому оселяться люди», – думає з гордістю. А в цей час біля будинку грався Хлопчик. Він стрибнув на сходинку й залишив слід своєї маленької ніжки на цементі, який ще не затвердів.

– Для чого ти псуєш мою роботу? – сказав з докором Майстер.

Хлопчик подивився на відбиток ноги, засміявся й побіг собі.

Минуло багато років, Хлопчик став дорослим Чоловіком. Життя його склалось так, що він часто переїздив з міста до міста, ніде довго не затримувався, ні до чого не прихилився – ні руками, ні душею.

Прийшла старість. Згадав старий Чоловік своє рідне село на березі Дніпра. Захотілось йому побувати там. Приїхав на батьківщину, зустрічається з людьми, називає своє прізвище, але всі здвигують плечима – ніхто не пам'ятає такого Чоловіка.

– Що ж ти залишив після себе? – питає у старого Чоловіка один дід, – Є в тебе син чи дочка?

– Немає у мене ні сина, ні дочки.

– Може, ти дуба посадив?

– Ні, не посадив я дуба...

– Може, ти поле випестував?

– Ні, не випестував я поля...

– Так, мабуть, ти пісню склав?

– Ні, й пісні я не склав.

– Так хто ж ти такий? Що ж ти робив усе своє життя? – здивувався дід.

Нічого не міг відповісти старий Чоловік. Згадалась йому та мить, коли він залишив слід на сходинці. Пішов до будинку. Стоїть той наче вчора збудований, а на найнижчій сходинці – закам'янілий відбиток Хлопчикової ніжки.

«Ось і все, що залишилось після мене на землі, – з боєм подумав старий Чоловік. – Але цього ж мало, дуже мало... Не так треба було жити...»

1. Визначте тему й головну думку тексту (3 бали).
2. Поясніть, як ви розумієте останнє речення оповідання (3 бали).
3. Знайдіть і запишіть неповне речення. Поясніть свою думку (3 бали).
4. Випишіть односкладні речення, підкресліть граматичну основу. Укажіть вид односкладного речення (3 бали).

12 б.

III. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 3. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ

Складіть фантастичну казку «У вишневому садку», у творі використовуйте односкладні речення. (Обсяг – 1,5-2 сторінки).

12 б.

IV. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 4. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ

Виконайте тестові завдання.

Завдання закритої форми

Завдання 1-12 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді (кожна правильна відповідь 0,5 бала)

1. Односкладним є речення

- А Над галявиною кружляла квіткова заметіль.
- Б Серця загублено в заметах і завіях.
- В Під ногами шелестіли замети сухого покрученого листа.
- Г Вкраїна не буде носити кайдани!

2. Односкладним є речення

- А Ласкавий місяць проминає замети хмарин.
- Б Крилами вітряк торкає небо.
- В Ось удалині замаячили перші підводи.
- Г Високі айстри, небо синє, твій милий погляд...

3. Односкладним є речення

- А Я прокидаюсь у незрозумілій тривозі.
- Б Зорі замерехтіли на оксамитовому небі.
- В У повітрі пурхало кілька сніжинок.
- Г Купаюся в річці поміж лататтям.

4. Односкладним означено-особовим є речення

- А Люблю осінь, її тишу й прозолоть, замрію та прохолоду.
- Б Лягти б горілиць на сонці й дивитися на замріяну далечінь.
- В Бережи честь змолodu.
- Г Кінокамери заховали в машину.

5. Односкладним неозначено-особовим є речення

- А Звичайний день.
- Б Посадили над козаком явір та калину.
- В У лісі тихо й морозяно.
- Г Сонця решетом не вхопиш.

6. Односкладним узагальнено-особовим є речення

- А Лічить не буду роки невблаганні.
 Б Немає на світі ні грому, ні вітру.
 В Той монастир недавно збудували.
 Г Старого горобця на половину не зловиш.

7. Односкладним безособовим є речення

- А Серед дерев засіріло.
 Б Люблю нести з криниці воду й не розхлюпати ні краплі.
 В Старанно виконали завдання вчителя.
 Г Вечірня кімната. Розчинені вікна.

8. Односкладним називним є речення

- А Дивлюся на дніпровські схили.
 Б Сосни. Озерце. Верби.
 В На обрії тільки химерна поема гір.
 Г А надворі сонячно й тепло.

9. Повним є речення

- А За лісом – хутір.
 Б Життя – це божевільне ралі.
 В Під самісіньким кущем калини – криничка.
 Г У садку барвисті айстри.

10. Повним є речення

- А Навколо тільки дрімучий тютюн і мак.
 Б На воді – зелені острівці, оброслі високим очеретом та лозою.
 В Правдою дружити – щастя заслужити.
 Г По хмарах – червоний, неначе кров'яний, одлиск.

11. Неповним є речення

- А У пісні й у труді я частка Батьківщини.
 Б Така холодна ця осіння ніч.
 В За вікном дощить.
 Г У місті тиша й мовчазний передзвін сердець.

12. Неповним є речення

- А Поезія – це завжди неповторність.
 Б Нас тягло до річки.
 В На вулиці – справжнє стовписько.
 Г Осот і лобода – для льону біда.

У завданнях 13-15 до кожного з чотирьох фрагментів інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою (кожне завдання 2 бали)

13. Установіть відповідність між видом односкладного речення та прикладом.

Односкладне речення	Приклад
1 означено-особове	А Уже на городах збирають врожай.
2 неозначено-особове	Б Цитринове сонце, смарагдовий дощ.
3 узагальнено-особове	В Візьми його, не дай на заду славі.
4 називне	Г За вікном осінь.
	Д Будь господарем своєму слову.

14. Установіть відповідність між видом односкладного речення та прикладом.

Односкладне речення	Приклад
1 означено-особове	А І пахне житом молодим, і рибним виловом багатим.
2 неозначено-особове	Б Пролітаючи над Каракумами, згадав Дубулти, дюни і хвилі.

3 узагальнено-особове	В Від солодких слів кислоти не посолодшають.
4 безособове	Г Не кидай слова на вітер.
	Д Гостей в Україні зустрічають хлібом-сіллю.

15. Установіть відповідність між видом односкладного речення та прикладом.

Односкладне речення	Приклад
1 означено-особове	А Це їх мені хотілось подружити, перев'язати вічним рушником.
2 неозначено-особове	Б Ліс і вітер. Зимові ніч.
3 безособове	В Полюють зайців по-різному.
4 називне	Г Йдеш так до правди, до суті життя, обплетений кілометрами філософій.
	Д За лісом – широка дорога до села.

Завдання відкритої форми (кожне завдання 4 бали)

1. З поданих речень випишіть лише односкладні, визначте їх вид

У соняшнику справді важко не впізнати сонце. Не ходи у воду за птицею, а в ліс за рибою. Щось шепочуть тихо трави. Безхмарне небо райдужно дивиться з високості. Виводили розкріплених коней, розбирали зброю. Тиха вода береги рве. Страждаю, мучусь, і живу, і гину, благословляю біль своїх тенет. На стіні – проміння вранішнього сонця.

2. Виконайте синтаксичний розбір речень за зразком

Зразок: Ліс швидко снігом замело.

Речення розповідне, неокличне, просте, поширене, односкладне, безособове, повне.

Головний член **замело** виражений безособовим дієсловом.

Зелене море зроблять із Дніпра. Відмикаю світанок скрипичним ключем. Пролиту воду назад не збереш. Пахне терпкою ожиною в лісі.

3. Складіть 4 односкладних речення (означено-особове, неозначено-особове, безособове, називне)

12 б.

Разом: 48 б.

Комплексна підсумкова робота № 4

Односкладне речення. Повне й неповне речення

II варіант

I. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 1. УСНО ВЗАЄМОДІЄ

Перегляньте фразеологізми за покликанням

<https://ukr-mova.in.ua/library/frazeologizmu/>

Складіть усну розповідь «Цікавий випадок із шкільного життя», використовуючи фразеологізми та односкладні речення.

12 б.

II. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 2. ПРАЦЮЄ З ТЕКСТОМ

Прочитайте оповідання В. Сухомлинського «Добре слово» й виконайте завдання до тексту.

В однієї жінки була маленька донька Оля.

Коли дівчинці виповнилося п'ять років, вона тяжко захворіла: просудилась, почала кашляти і танула на очах. До нещасної матері почали приходити родичі:

Оліні тітки, дядьки, бабусі, дідусі. Кожен приносив щось смачне й поживне: липовий мед і солодке коров'яче масло, свіжі лісові ягоди

й горіхи перепелині яєчка й бульйон з курячого крильця. Кожен говорив: «Треба добре харчуватися, треба дихати свіжим повітрям і хвороба втече в ліси й на болота».

Оля їла мед у стільниках і солодке коров'яче масло, лісові ягоди й горіхи, перепелині яєчка й бульйон з курячого крильця. Але нічого не допомагало – дівчинка вже ледве вставала з ліжка.

Одного дня біля хворої зібрались родичі. Дідусь Опанас сказав:

– Чогось їй не вистачає. А чого – і сам не можу зрозуміти.

Раптом відчинились двері, і в хату ввійшла прабабуся Олі – столітня Надія. Про неї родичі забули, бо багато років сиділа прабабуся в хаті, нікуди не виходила. Але почувши про хворобу правнучки, вирішила навідати її. Підійшла до ліжка, сіла на ослінчик, взяла Олину руку в свою, зморшкувату і маленьку, й сказала:

– Немає в мене ні медових стільників, ні солодкого коров'ячого масла, немає ні свіжих лісових ягід, ні горіхів, немає ні перепелиних яєчок, ні курячого крильця. Стара я стала, нічого не бачу. Принесла я тобі, мила моя правнучко, один-єдиний подарунок: сердечне бажання. Єдине бажання залишилось у мене в серці – щоб ти, моя квіточко, видужала й знову раділа ясному сонечкові.

Така величезна сила любові була в цьому доброму слові, що маленьке Олине серце забилося частіше, щічки порозовішали, а в очах засяяла радість.

– Ось чого не вистачало Олі, – сказав дід Опанас. – Доброго слова.

1. Визначте тему й головну думку тексту (3 бали).
2. Поясніть, як ви розумієте останнє речення оповідання (3 бали).
3. Знайдіть і запишіть неповне речення. Поясніть свою думку (3 бали).
4. Випишіть односкладні речення, підкресліть граматичну основу. Укажіть вид односкладного речення (3 бали).

12 б.

III. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 3. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ

Складіть фантастичну казку «У вишневому садку», у творі використайте односкладні речення (Обсяг – 1,5-2 сторінки).

12 б.

IV. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 4. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ

Виконайте тестові завдання.

Завдання закритої форми

Завдання 1-12 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді (кожна правильна відповідь 0,5 бала)

1. Односкладним є речення

- А Від добра добра не шукають.
- Б Вітерець гнав поперед себе дрібний сніг.
- В Легка замрія цієї осінньої днини оповила все довкола.
- Г І сад замріяний застиг у полоні тихім, білосніжнім.

2. Односкладним є речення

- А Небо ясно відбивається в чистому плесі ранкової затоки.
- Б Пливуть замріяно й журливо України рідної пісні.
- В Мені довго не пробачали цього вчинку.
- Г Перед нами снігом занесений степ, села, хутори.

3. Односкладними є всі речення, ОКРІМ

- А Траву вже скошено.
- Б У пахучій хмарі дощової глици стоїть туман.
- В У повітрі пахне грозою.
- Г Працею плечима, а не очима.

4. Односкладним означено-особовим є речення

- А Після обіду в нас лягають відпочити.
Б Не хотілося слухати про важкі дороги.
В Візьму скарби невеликі свої й полем піду.
Г Місяць, зорі, солов'ї.

5. Односкладним неозначено-особовим є речення

- А Отак пролечу сніжком над долиною.
Б Небес блакить висока.
В Мене везуть у царство трав, річок і таємничих озер.
Г На двох стільцях не всидиш.

6. Односкладним узагальнено-особовим є речення

- А Деякий час їхали мовчки.
Б Людям язиків не зав'яжеш.
В Довга, затяжна волинська осінь.
Г Нам судилось у світі добра зробити немало.

7. Односкладним безособовим є речення

- А Збираємося щонеділі біля двору.
Б У відчинене вікно війнуло пахощами прив'ялого листя.
В Отак пройду крізь твій великий подив, не зачеплюсь об лагідні слова.
Г За одного битого двох небитих дають.

8. Односкладним називним є речення

- А Скучив за степом, скучив за лугом.
Б Без трудів не їстимеш пирогів.
В Світла, дивна ніч.
Г А надворі було хмарно та вітряно.

9. Повним є речення

- А За порогом весна, замріяна, квітуча.
Б Нам вічно треба небом жити.
В Уже де-не-де й димок із димаря.
Г Над зеленим узгір'ям ранкове сонце.

10. Повним є речення

- А Під злим круком – зле яйце.
Б По обидва боки Дніпра – високі сірі скелі.
В Вогонь і вода – то добро і біда.
Г На вузькій лісовій галявині – нивка жита, занедбана, нежата.

11. Неповним є речення

- А Бджола – велика трудівниця.
Б Праця й пісня – великі дві сили.
В Усе одно красти – гріх.
Г На майдані – запорожці.

12. Неповним є речення

- А За горами гори, хмарою повиті...
 Б Життя прожити – не поле перейти.
 В Уже дерева – як рогаті олені.
 Г Щастя без розуму – дірява торбина.

У завданнях 13-15 до кожного з чотирьох фрагментів інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою (кожне завдання 2 бали)

13. Установіть відповідність між видом односкладного речення та прикладом.

Односкладне речення	Приклад
1 означено-особове	А Чиєсь одне слово губить діло.
2 неозначено-особове	Б Заморосило осінь у сльозу.
3 узагальнено-особове	В Цей крилатий вислів приписують Г.Сковороді.
4 безособове	Г Розбиті ноги остужу в росі.
	Д Не дивись на чоловіка, а на його діло.

14. Установіть відповідність між видом односкладного речення та прикладом.

Односкладне речення	Приклад
1 означено-особове	А Інесем укрило скрізь дерева.
2 неозначено-особове	Б Письменників називають інженерами людських душ.
3 узагальнено-особове	В Писаного сокирою не вирубаєш.
4 безособове	Г Любить травинку, і тваринку, і сонце завтрашнього дня.
	Д Рання пташка росу оббиває.

15. Установіть відповідність між видом односкладного речення та прикладом.

Односкладне речення	Приклад
1 означено-особове	А І за доброї години чекай лихої днини.
2 узагальнено-особове	Б У кімнатах у нас гарно.
3 безособове	В Улітку один тиждень рік годує.
4 називне	Г Іди з відкритою душею в широкий день, у широкий світ.
	Д Черемхова гілка, вечірня пора.

Завдання відкритої форми (кожне завдання 4 бали)**1. З поданих речень випишіть лише односкладні, визначте їх вид**

Розгульний вітер ворухив білі шовкові коси ковили. Присвистують, притупують, пускаються в танок. Щедре сонце в жаркій глибині золотий розсипає пісок. Глибокі борозни літ. По всій долині – густа пшениця. Зложи на мої коліна каміння жорстоких днів і срібло свого полину мені поклади до ніг. Білі груші в мистій прохолоді пахли духом щедрої землі. У Карпатах едельвейс називають шовковою косицею.

2. Виконайте синтаксичний розбір речень за зразком

Зразок: Ліс швидко снігом замело.

Речення розповідне, неокличне, просте, поширене, односкладне, безособове, повне.

Головний член замело виражений безособовим дієсловом.

І віє в селі духом яблунь. Стисну міцно долонями скроні. Весною в селі встають рано. Шилом моря не нагрієш.

3. Складіть 4 односкладних речення (означено-особове, неозначено-особове, безособове, називне)

12 б.

Разом: 48 б.

Комплексна підсумкова робота № 5

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполучення й речення)

І варіант

І. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 1. УСНО ВЗАЄМОДІЄ

Аудіювання тексту публіцистичного стилю.

Прослухайте текст «У світі тварин: герби».

Дайте відповіді на запитання (правильна лише одна відповідь).

12 б.

ІІ. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 2. ПРАЦЮЄ З ТЕКСТОМ

Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

(1) Весна сходить на землю з крил лелеки, віщуючи радість та щастя. (2) Здавна цей птах символізував любов до батька й матері, що благословили на цей світ. (3) Він є символом продовження роду, сімейного добробуту й любові до рідного краю.

(4) Білий лелека – перелітний птах, який мешкає в Європі, Африці та Азії. (5) За дослідженнями орнітологів, на території України він з'явився в XVI-XVII ст. (6) Відтоді птах, що приносить на своїх крилах весну, став живим символом нашої країни.

(7) Пращури вірили в те, що лелеки наділені людськими душами, відчувають людське серце та розуміють мову. (8) Славляться вони також і своєю вірністю. (9) Коли один із пари помирає, то інший іде свідомо на загибель. (10) А коли трапляється зрада в пташиній сім'ї, винуватець підлягає осуду з боку інших птахів та навіть карається вигнанням.

1. Доберіть заголовок, визначте тему тексту (3 бали).
2. Випишіть речення, яке виражає основну думку прочитаного (2 бали).
3. Складіть простий план тексту (2 бали).
4. Укажіть художній засіб, який ужито в першому реченні (1 бал).
5. Випишіть просте речення з однорідними членами, з'ясуйте їх синтаксичну роль (2 бали).
6. Випишіть просте речення зі вставним словосполученням (2 бали).

12 б.

ІІІ. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 3. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ

Розгляньте малюнки. Напишіть есе «Професія, яку я б хотів/хотіла опанувати». У творі використайте речення з однорідними членами та вставними словами. (1,5-2 сторінки)

12 б.

IV. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 4. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ

Виконайте тестові завдання.

Завдання 1— 12 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ
(кожна правильна відповідь 0,5 бала)

1. Однорідні члени речення є в рядку (розділові знаки пропущено)

- А Учора біля озера було багато людей.
- Б Удовина хата була висока світла й дзвінка.
- В Непересічною здається нещодавня знахідка в Чернігові великого давньоруського скарбу.
- Г Барвіста небесна дуга веселки набирає воду з річки.
- Д Умиті дощами холодні дні принесла осінь.

2. Між однорідними членами речення та узагальнювальним словом ставиться тире в реченні (розділові знаки пропущено)

- А Високі береги зеленувата вода лози усе було залите гарячим сонцем.
- Б Усе тимчасове інструкції слова і гроші.
- В Усе забудеться морози і люта завія.
- Г Усе я пізнав там і втрати зловісні і радість і горе і спів солов'я.
- Д Мене радує усе синє небо і пташиний спів і високе дерево і низька трава.

3. Правильно розставлено розділові знаки в реченні

- А А ріка життя все шумить і піниться, і стогне
- Б Зимове сонце з'явилося на мить, і заховалося за хмарами.
- В Усяке птаство як-от: деркачів, перепілок, куликів, курочок – можна було викосити косою з трав або впіймати.
- Г Кожен кущик, горбок, долина, стежечка – усе це йому знайоме.
- Д Прокинулися ліс, поле, і дорога

4. Перед однорідними членами треба поставити двокрапку, а після них – тире в реченні (розділові знаки пропущено)

- А Слово може стати і ніжною запашною квіткою і живою водою і гострим ножем і розжареним залізом і брудом.
- Б А тим часом місяць пливе оглядять і небо і зорі і землю і море та глянуть на люди що вони говорять щоб Богові вранці про те розказати.
- В Усі зібралися в низенькій але досить просторій рубці штурмана-механіка дивилися завороженими очима на блискучі важелі широкі пульти.
- Г Сміється небо і вершини підкови згублені в полях і хміль повитий на балконі і місяць в синіх небесах.
- Д Усе на світі неземними узами чебрець і сніг журавку і печаль єднає мудро благовісна музика.

5. Укажіть речення з однорідними членами

- А Сонечко встає, і в росі трава.
- Б І знов прийшла весна-красна, і знов зазеленіло поле, і розвилася верба рясна.
- В По діброві вітер виє, гуляє по полю, край дороги гне тополю до самого долу.
- Г Тиша... Блакить... Сонце...
- Д Спустився вечір, і гірські хребти заблищали

6. Укажіть речення, у якому допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами:

- А Неспокій, рух і боротьбу я бачив скрізь: у дубовій і вербовій корі, у старих пеньках, у болотній воді.
- Б Жінкам добирають елегантні, не дуже яскраві квіти, як-от: троянди, тюльпани, гвоздики.
- В Усе його цікавило: дорога, ліс, звірі.
- Г Усе навколо: дерева, птахи, люди сповнене весняної пружності.
- Д Ми відвідали не тільки музеї, а й встигли побувати в картинній галереї

7. Слово може є вставним у реченні (розділові знаки пропущено)

- А Може доля й відгукнеться у темному гаю.
 Б Не все іще було, що може бути.
 В Всяке трапитись може на довгім віку.
 Г Ніхто не може світа пережити.
 Д Мій дідусь може виконати будь-яку роботу.

8. Немає вставного слова в реченні (розділові знаки пропущені)

- А Сьогодні мабуть буде завірюха.
 Б Без сумніву весна колись переможе зиму.
 В Навіть могутні дуби застигли в мовчанні.
 Г Погода на щастя видалася гарною.
 Д Весна – це, без сумніву, найкраща пора року.

9. Неправильно виділено звертання в реченні

- А Рости, моя пташко, мій маковий цвіте, розвивайся, поки твоє серце не розбите ...
 Б Пусти мене, мій батеньку, на гори, де ряст весняний золотом жаріє.
 В Через тумани лихі, через велике горе, ти, світиш мені моя зоре.
 Г Дяка щира тобі, ніченько-чарівниченько, що закрила ти моє личенько.
 Д Ти, Галю, дивилася на неї зі злістю.

10. Поширеним звертанням ускладнено речення (розділові знаки пропущені)

- А Ой біжи біжи досадо не вертай до хати не пущу тебе колиску синову гойдати.
 Б Припливайте до колиски лебеді як мрії опустіться тихі зорі синові під вії.
 В Виростеш ти сину вирушиш в дорогу виростуть з тобою приспані тривоги.
 Г Можна все на світі вибирати сину вибрати не можна тільки Батьківщину.
 Д Будуть тебе кликати у сади зелені хлопців чорночубих диво-наречені.

11. Вставне слово є в реченні

- А Я принаймні знаю правила поведінки в громадських місцях.
 Б Хлопці про наші плани на це літо навіть не здогадувалися.
 В Ніхто не може таке витримати.
 Г Інколи найщиріша правда здається такою неправдоподібною.
 Д Ви зараз звичайно можете передумати їхати в це відрядження.

12. Укажіть речення з поширеним звертанням

- А Будь майстром, поетом, художником у справі, яку ти справді любиш
 Б Народі мій, до тебе я ще верну...
 В Дай мені крила, Україно!
 Г Перший, починай!
 Д Ох, сестричко, як мені тяжко без тебе

Завдання 13-16 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ (кожне завдання 1 бал)

13. Установіть відповідність між реченнями та наявними в них однорідними членами

1 однорідні присудки	А Добрий живописець повинен писати людину і уявлення її душі.
2 однорідні додатки	Б Понад ставками росли верби, осоки, очерет, а кущі верболозу понахилялися аж у воду.
3 однорідні обставини	В Життя, немов ріка, пливе в майбутнє, в завтрашнє, в безкрає.
4 однорідні означення	Г Восени листя вмирає і на брук осипається.
	Д Як відчинили двері, то свіже, морозне повітря ринуло в сіни.

14. Установіть відповідність між реченнями та наявними в них однорідними членами

1 однорідні підмети	А Твоє ім'я наповнить душу сонцем і печаллю.
2 однорідні додатки	Б Ночі ті, та гітара й жоржини, може, сняться тепер і тобі.
3 однорідні обставини	В Над селом, над полем, над борами райдуга біжить...
4 однорідні означення	Г Шипшини кущ у мене під вікном цвіте блідо-рожевим, ніжним цвітом.
	Д Річка синіє, зітхає, сміється...

15. Установіть відповідність між значенням вставного слова та прикладом

1 упевненість	А Безперечно, перебування в Києві багато дало для мене.
2 джерело інформації	Б Даруйте, але ви помиляєтесь
3 активізація уваги	В Напевно, сьогодні точно буде гроза.
4 емоційна оцінка	Г Біда, кажуть не сама ходить, а з дітками
	Д Вогонь, на превеликий жаль, знищив велику частину заповідника

16. Увідповідніть вставні слова і словосполучення однієї групи за значенням

1 як на біду	А очевидно
2 безперечно	Б значить
3 як відомо	В слово честі
4 отже	Г як кажуть
	Д як на зло

17. Спишіть, розставте розділові знаки, виконайте повний синтаксичний аналіз речення (2 бали).

Чом не йдете чорні бурі та злі вітри в безвість?

12 б.

Разом: 48 б.

Комплексна підсумкова робота № 5

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполучення й речення)

II варіант**I. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 1. УСНО ВЗАЄМОДІЄ**

Аудіювання тексту публіцистичного стилю.

Прослухайте текст «У світі тварин: герби».

Дайте відповіді на запитання (правильна лише одна відповідь).

12 б.

II. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 2. ПРАЦЮЄ З ТЕКСТОМ

Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

(1) Соловейко – вільна пташка, співець добра й кохання, живий символ весни й волі, високого натхнення й неперевершеного таланту. (2) Виконати свою роботу так, як виконує соловейко, не здатен жоден інший птах, бо він досконалий співочий талант пташиного світу. (3) Навіть, люди рівняються на цього птаха, тому й кажуть про талановитого співака: «Співає, як соловейко!» (4) Його спів настільки високий і чистий, що людина, слухаючи солов'їну пісню, підноситься духом, очищується душевно й утішається чуттями.

(5) Соловейко – передвісник справжньої весни в лісах та гаях, але тільки тоді розпочинає оспівувати весну, коли нап'ється води з березового листа, і співає доти, доки не відцвітуть сади. (6) Обсипається цвіт – поступово стихає солов'їний спів.

(7) Здавна соловейко вважався улюбленим птахом богині Лелі: як вона леліяла своєю увагою та покровительством молодих дівчат, так і він ніжить своїм співом весну, людську душу та навіть кожне деревце, з якого можна почути його тьохкання.

(8) Цього співучого птаха настільки всі люблять, що назва «соловей» поступилася лагідному слову «соловейко»!

1. Доберіть заголовок, визначте тему тексту (3 бали).
2. Випишіть речення, яке виражає основну думку прочитаного (2 бали).
3. Складіть простий план тексту (2 бали).
4. Укажіть художній засіб, який ужито в третьому реченні (1 бал).
5. Випишіть просте речення з однорідними членами, з'ясуйте їх синтаксичну роль (2 бали).
6. Випишіть речення, у якому допущено пунктуаційну помилку (2 бали).

12 б.

III. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 3. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ

Розгляньте малюнки. Напишіть есе «Професія, яку я б хотів/хотіла опанувати». У творі використовуйте речення з однорідними членами та вставними словами. (1,5-2 сторінки).

12 б.

IV. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 4. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ

Виконайте тестові завдання.

Завдання 1— 12 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ** (кожна правильна відповідь 0,5 бала)

1. Речення з однорідними членами утвориться, якщо до частини *Люблю я теплі травневі вечори...* додати фрагмент рядка

- А ... тоді так мріється про щось небуденне.
- Б ... зі щебетанням птахів у нашому саду.
- В ... але не терплю холодних листопадових.
- Г ... вдихаючи пахощі яблуневого цвіту.
- Д ... хоча й червневі мають свої принади.

2. Позначте речення, у якому не потрібно ставити кому між однорідними членами речення (розділові знаки пропущено)

- А Ніч була хоч і зоряна та темна.
- Б Не руйнуймо ні веж ні людської душі височин.
- В Ні з того ні з сього у небі збиралися хмари.
- Г Не пам'ятник собі а творчість я плекала....
- Д Ми чуєм трав зелений крик дощів задумані рефрени.

3. Допущено помилку у вживанні розділових знаків при однорідних членах у реченні

- А Хай на ньому цвіте росяниста доріжка і зелені луги, й солов'їні гаї.
- Б І гніт, і неволя, і кров — усе зникне навіки.
- В Річка свічадо своє розгорнула, і красувалась, і цвіла, і усміхалась.
- Г Вогнища тліють, і горять, і жаріють, і вогневіють десь у лісовій гушавині.
- Д Понад ставками росли верби, осокори, очерет, а кущі верболозу понахилилися аж у воду.

4. Двокрапка між узагальнювальним словом та однорідними членами речення ставиться в реченні (розділові знаки пропущено)

- А Високі береги зеленувата вода лози усе було залите гарячим сонцем.
- Б І срібні сурми журавлів сльота і ранки голубі все заплелось в тій дорозі.
- В І море і озеро і широкий степ усе було залите гарячим маревом.
- Г Усе тимчасове інструкції слова і гроші.
- Д Сашка ведуть у царство трав річок і таємничих озер.

5. Укажіть речення, у якому не ставлять коми між однорідними членами, з'єднаними повторюваними сполучниками (розділові знаки пропущені):

- А Хлопці вчилися або в садку або в хаті.
- Б Ні вдень ні вночі не мала мама спокою.
- В Чи то садок видніє чи город?
- Г Ні танки ні гармати не допоможуть ворогу в бою.
- Д Я починаю спускатись не то в легкий сон не то в дрімоту

6. Укажіть речення, у якому є безсполучниковий зв'язок між однорідними членами

- А А стара пані то з тих дверей зирк, то з других зирк.
- Б Не слухала Катерина ні батька, ні неньки.
- В Ми тепер уміємо пояснити не тільки явища природи на землі, а й на небі.
- Г Вечір був чарівний, зоряний, пісенний.
- Д Василюві пригадалася далека молодість та різдвяні гулянки.

7. Слово здавалося не є вставним у реченні

- А Восени листя кущів здавалося червоним багаттям.
- Б Сади цвіли в такому здавалося захваті, як ніколи.
- В В очах дівчини здавалося була зібрана вся синява неба.
- Г Здавалося дід якось ніби трохи саяв.
- Д Кущ здавалося і зимою зеленіє, бо коли танули сніги, то на світ пробивалося його цупке зелене листя, не змучене холодом, не скалічене морозом.

8. Речення із вставним словом (розділові знаки пропущено) є в рядку

- А Я вас справді не розумію.
- Б Злива тривала майже годину
- В Навіть часом сліпну від краси.
- Г Він принаймні вибачився.
- Д Справді за дурною головою – ногам діло.

9. Неправильно виділено звертання в реченні

- А Печаль і радість, повніть моє горе...
- Б Нам випало, сину, досягти і долюбити батьківське поле.
- В О, степе, на теплій долоні зрости б і мені колоском.
- Г Гуркочи у долю мою, світе, хвилями прадавнього Дніпра.
- Д О море, дай нам глибини!

10. Укажіть речення, у якому вставне слово виражає невпевненість:

- А Хлопець, без сумніву, бувалий, обережний.
- Б Небо таке, знаєш, особливе.
- В На думку відвідувачів, квіти були красиві.
- Г Ганна, навіпаки, весела та шумна була.
- Д Я, можливо, приїду в понеділок

11. Непоширеним звертанням ускладнено речення

- А Бідна волошко, чому ти у житі, а не на клумбі волієш рости?
- Б Так, друже мій, ми любимо одно: старої творчості додержане вино.
- В Дозволь мені, мій вечоровий світе, упасти зерням в рідній борозні.
- Г Давай-но, серце, ми печаль облишимо, усі негоди одцвітуть, як дим.

Д Ні, світе мій, вівік не розлюбить святі поля твої і небеса, і води.

12. Правильно виділено звертання в реченні

А Пісню, моя ти, підстрелена пташко, мусиш замовкнута і ти.

Б Мій брат Богдан, сповістив полковників, що ти живий і що чекаєш їх.

В Безмежнеє поле в сніжному завою, ох, дай мені обширу й волі!

Г Ще краще було б, пане Лесю під спів колядок сісти в темному куточку або грітися біля вогню в грубці і слухати казку.

Д А що старий, якби ти попрохав ще й худоби та птиці?

Завдання 13-16 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ (кожне завдання 1 бал)

13. Установіть відповідність між реченнями та наявними в них однорідними членами

1 однорідні присудки	А Хвилюється море, і тривожиться мати за своїх дітей
2 однорідні додатки	Б На вершечку стрілецької гори, на горбках, на долинах скрізь уже
3 однорідні обставини	В Народ творить не тільки матеріальні цінності, а й скарби
4 однорідні означення	Г Переболить нам усе, перепече.
	Д Усі дерева навкруги тепер стояли блідо-рожеві, м'які, святкові

14. Установіть відповідність між реченнями та наявними в них однорідними членами

1 однорідні підмети	А І вже починаєш не час цінувати, а кожна мить.
2 однорідні додатки	Б Він вирішив розповісти усе чесно й відверто
3 однорідні обставини	В Соснові шишки котились під ноги або дивились із трави
4 однорідні означення	Г Холодна редиска, пучки цибулі, китиці кропу і вся інша городина блищали від роси.
	Д Все приймало незвичайний, казковий характер

15. Установіть відповідність між значенням вставного слова та прикладом

1 невпевненість	А А завтра у мене, знаєш, важливі справи в місті.
2 джерело інформації	Б Кімната, за його свідченням, була просторою й світлою.
3 активізація уваги	В Ніжність, наприклад, описати математично не можна.
4 емоційна оцінка	Г Може, то птахи приносять на своїх крилах весну?
	Д Як на лихо, потяга на станції вже не було.

16. У відповідності вставні слова і словосполучення однієї групи за значенням

1 наприклад	А можливо
2 безумовно	Б зокрема
3 напевно	В нарешті
4 на жаль	Г на щастя
	Д звичайно

17. Спишіть, розставте розділові знаки, виконайте повний синтаксичний аналіз речення (2 бали)

У калині кажуть материна любов та мудрість

12 б.
Разом 48 б.

МАТЕРІАЛ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ**Аудіювання тексту публіцистичного стилю «У світі тварин: герби».****У світі тварин: герби**

З початком хрестових походів (XI-XII ст.) у Західній Європі виникли герби як родові спадкоємні знаки. Таким чином увіковічувалися доблесні подвиги лицарів, потрапляючи в закованому вигляді на герб. До того ж лицарів, усіх закутих у зброю, необхідно було якось розрізняти, і саме тут на допомогу прийшли герби. Не бачивши людину і нічого не знаючи про неї, досить було поглянути на її герб, щоб дізнатися про неї все. Герб зображався на стягу, на зброї, на печатці.

Родові, земельні і державні герби, які вивчає геральдика, мають багато спільного – і в той же час багато відмінностей. Їх об'єднує одне важливе правило – предмети, зображені на гербі, символізують і характеризують його власника, тобто людину, рід, країну, місто.

Від одного народу до іншого, з однієї епохи в іншу переходила інформація, зашифрована у гербах. У них все має сенс – форма, кольори, найдрібніші деталі, фігури алегорій. Серед так званих негеральдичних фігур основну масу становлять тварини: хижі, лісові, домашні, фантастичні.

З хижих тварин найчастіше на гербах зображали лева – уособлення мужності, сили, влади. Це й дотепер найпопулярніший у геральдиці символ, який прикрашає сучасний герб Чехії, Норвегії, Фінляндії, інших країн і, звичайно, міста Львова.

Вовка взагалі вважають символом переможеного жадібного і злого супротивника, але, розміщений на гербі Чечні, він означав інше. У червні 1991р. було проголошено Чеченську Республіку, на гербі якої був зображений лежачий вовк. За легендою, якось здійнявся сильний вітер, і всі звірі покинули рідні місця, один лише вовк залишився. Вітер виривав дерева, та вовк залишився стояти, вчепившись кігтями у землю. Навіть коли вітер зірвав із нього шкуру, звір не зрушив з місця. Коли звірі повернулися, то знайшли мертвого вовка, що вчепився у землю. Тому у цьому випадку вовк символізував любов чеченців до своєї батьківщини.

У густих лісах, де зараз розташована столиця Німеччини, над усіма звірами царював колись ведмідь, втілення сили й мудрості. Відтоді його зображення можна зустріти скрізь у Німеччині - на поштових марках і в сувенірних крамницях. Хоча ведмедя розміщують не лише на гербах німецьких земель, часто і в інших лісових місцевостях. Наприклад, на гербі сучасного Закарпаття. Красувався ведмедик з «сучкорізом» у лапах і на гербі незалежної Карелії у 1920 р.

Лісові тварини, такі як лось, косуля, бобер, кабан, заєць, характерні для європейської геральдики. На гербах Нижнього Новгороду, білоруського Гродно поміщений олень, що скаче, як символ справедливості, шляхетності й сили. За переказом, католицький святий Губерт став зразковим християнином після того, як на полюванні побачив знамення – оленя із золотим хрестом між рогами. Оскільки поряд із Гродно були розташовані багаті мисливські угіддя Біловезької і Гродненської пуші, оленя святого Губерта обрали символом міста.

Серед домашніх тварин, які розміщують на гербах, першість тримає собака. Його неодмінно зображали з нашийником – символом його прирученості людиною.

Якщо лев - цар звірів, то орел – цар птахів, і зустрічається на гербах не менш часто. Виникнення цього символу пов'язують з об'єднанням Ассирії та Мідії у 598 р. до н.е. За іншою версією, і в Західній і у Східній Римській імперії символом був одноголовий орел, що перетворився після об'єднання імперій у двоголового. Він зустрічався на гербах багатьох держав, що вважали себе спадкоємцями Римської імперії. Серед них – герб Російської імперії, на якому орел стискав у кігтях атрибут імператорської влади.

Разом з реальними, існуючими тваринами середньовічні і сучасні герби населяють часом цілком фантастичні – гарпії, саламандри, василіски, йейли, кентаври, фенікси, химери, сфінкси, пегаси тощо. Витончена і залякана існуючими у небезпечній близькості з дикими звірами уява стародавніх людей породила цих міфічних тварин, що заповнили живопис, літературу, архітектуру. Геральдичні монстри часто поєднували у собі риси людини і тварин, причому в одній істоті могли бути поєднані кілька рис різних тварин.

Одним з найпопулярніших монстрів був і залишається єдиноріг. У ранніх традиціях єдинорога зображали агресивним, схожим на носорога звіром з тілом бика. Пізніше його почали зображати з тілом козла, і лише згодом так, яким ми його знаємо зараз – у вигляді коня. Геральдичний єдиноріг – не зовсім кінь. Він має його тіло, голову і гриву, але ноги і копита – лані, хвіст – геральдичного лева, витий ріг і маленьку борідку під нижньою щелепою. Уособлення чистоти і цнотливості, єдиноріг містився на багатьох гербах, у тому числі й на середньовічному гербі Шотландії, і в сусідстві з левом – на сучасному гербі Великої Британії.

Найдавнішою емблемою Казані служив василіск у короні (символізував поразку ворогів) – фантастична істота з головою півня, очима жаби, тілом дракона, крилами кажана, назва якої походить від слова «базилевс», що означає «цар». Міфологічний цар звірів, його погляд був смертельним для людини.

На гербі сучасного князівства Ліхтенштейн можна побачити фігуру гарпії – міфічної істоти з обличчям і тілом жінки, крилами і кігтями хижого птаха. В геральдиці гарпія означає «нешадний, коли спровокований».

Грифон, крилатий лев з орлиною головою захищає і охороняє Крим. Цей символ зберігся ще з часів існування міст-полісів Північного Причорномор'я.

Розтлумачити значення зображеної тварини – ще половина справи, для того, щоб отримати повну інформацію про герб, необхідно знати, що означає поза цієї тварини (сидить, йде, стоїть, біжить, летить), також її атрибути (звичайно стискає у кігтях який-небудь предмет, або ж несе на собі).

Але герби, як правило, досить рідко трапляються нам на очі, а ось автомобілі – часто, та ще й як. Їхній капот або бампер прикрашають все ті ж символи, все ті ж тварини – антилопа, олень, лев... (За Б. Завирухою)

Тестові завдання

1. Герби виникли

- А у X ст.
- Б XVI ст.
- В XI-XII ст.
- Г XX ст.

2. Щоб дізнатися про людину все, досить було

- А поспілкуватися з нею
- Б позмагатися
- В поглянути на неї
- Г поглянути на її герб

3. Герби вивчає наука

- А етимологія
- Б геральдика
- В нумізматики
- Г філософія

4. Предмети, зображені на гербі, символізують і характеризують

- А його власника
- Б добробут господаря
- В добробут держави
- Г певну епоху

5. Сучасний герб Чехії, Норвегії, Фінляндії та Львова прикрашає

- А пес
- Б вовк
- В лев
- Г квіти

6. У чеченців вовк на гербі символізує

- А злобу
- Б стійкість
- В стабільність
- Г любов до своєї батьківщини

7. Втілення сили й мудрості на гербі Німеччини й Закарпаття символізує

- А лисиця
- Б заєць
- В ведмідь
- Г теля

8. Католицький святий Губерт став зразковим християнином після того, як побачив знамення

- А Ісуса
- Б оленя із золотими хрестом між рогами
- В Матері Божої
- Г Духа святого

9. Щоб отримати повну інформацію про герб, необхідно знати

- А дату створення
- Б форму і розмір
- В що означає поза тварини та її атрибути
- Г що означають кольори

10. У назві тексту відображено

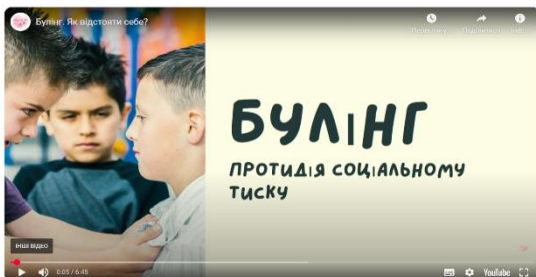
- А тему й ідею
- Б ідею
- В тему
- Г висновок

11. До якого типу належить цей текст?

- А розповідь з елементами опису
- Б розповідь з елементами роздуму
- В розповідь
- Г опис

12. Речення Але герби, як правило, досить рідко трапляються нам на очі... ускладнене

- А однорідними членами
- Б вставними словами
- В звертаннями
- Г відокремленими означеннями

Комплексна підсумкова робота № 5**Речення з відокремленими членами****I варіант****I. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 1. УСНО ВЗАЄМОДІЄ**

Перегляньте відеокліп «Булінг. Як відстояти себе?». Усно перекажіть зміст прослуханої інформації.

https://youtu.be/wIyMJ_0hIrw?t=2

12 б.

II. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 2. ПРАЦЮЄ З ТЕКСТОМ

Читання мовчки тексту публіцистичного стилю.

Прочитайте текст.

Іван Їжакевич

«Хто ж в Україні не знає Івана Їжакевича?» – таким питанням художник Василь Касіян розпочав свій виступ на ювілейному вечорі 80-річного митця. І відповів: «малята-дошкільнята й менші школярі люблять його ілюстрації до казок, старшокласники бачать репродукції його картину підручниках. Письменники й читачі знають його як чудового ілюстратора».

Довге творче життя Івана Сидоровича Їжакевича (прожив він 98 років) припадає на другу половину XIX – першу половину XX століть. І, хоч творчість цього чудового митця варта особливої уваги, можливість об'єктивно висвітлити її з'явилась тільки тепер.

Народився Іван Їжакевич у селі Вишнополі Уманського повіту. Його батьки, бідні селяни, мріючи вивести сина в люди, дванадцятирічним послали хлопця в Київ до дядька. Спочатку той прилаштував Івася на службу до архієрея, але, помітивши в нього неабиякі художні здібності, віддав у науку до іконописної школи при Києво-Печерській лаврі. Тут Іван провчився аж 6 років.

Пізніше Їжакевич потрапив до рисувальної школи Миколи мурашка. Крім постійних педагогів-киян Миколи Пимоненка, Івана Селезньова та інших, до навчання школярів тут було залучено відомих на той час живописців: Іллю Рєпіна, Віктора Васнецова, Миколу Полєнова. Належно оцінивши талант молодого Їжакевича, мурашко запропонував йому вчительську посаду. Таким чином, Іван дістав змогу вчитися далі, самостійно заробляючи на кусень хліба.

Ставши вільним слухачем петербурзької академії мистецтв, Іван Їжакевич співпрацює з ілюстрованими журналами. Уже тоді він намагається відобразити в графічних роботах історію свого народу. З'являються такі цікаві роботи, як «Козаки у розвідці», «Перебендя», «Сліпий лірник з поводитирем», «Український косар», «Чумак». Ці ілюстрації виконано для популярного журналу «Нива» у 1890-х роках.

Для ансамблю історичного заповідника «Козацькі могили» (на місці Берестечківської битви 1851 р.) Їжакевич на мідних листах створив картини, що їх розмістили на зовнішньому боці дев'яти неглибоких ніш у мурованій стіні просто неба. Теми картин – битви війська Богдана Хмельницького проти польських шляхетських полків.

Ця битва – найбільша в історії України до початку XX ст. 300 тисяч чоловік з обох сторін брало в ній участь (порівняймо: у Полтавській битві 1709 р. було зайнято 42 тисячі з російської сторони проти 30 тисяч шведів; у Бородинській битві 1812 р. воювало 120 тисяч солдатів російської армії проти 135 тисяч французів).

Через зраду татарського хана, який у кульмінаційний момент бою зняв із флангу 50 тисяч татар та ще й полонив гетьмана Хмельницького, українська армія схитнулася. Після втечі орди польські війська зайняли місце, де стояли ата три, відрізавши козакам шлях для виходу з-під міста Берестечка.

Десять днів оборонялося обложене ворогами козацьке військо. Польська армія з трьох боків обступила табір, а з четвертого боку були непрохідні болота.

Полковник Богун вирішив рятувати людей. Уночі козаки загатили твань гарматами, возами, лантухами й кожухами. Через таку переправу Богунові вдалося вивести десятки тисяч людей. Майже третина війська вийшла з оточення.

Доки основні сили відходили, ті, що залишилися в таборі, продовжували бій з ворогами, щоб відволікати їх. Сміливці, чоловік із 300, допливши до болотистого острівця, протягом цілого дня стримували польських жовнірів шаями, вогнем з пістолів та бойовими косами.

Подвиг трьохсот оспівав Тарас Шевченко. Бережуть пам'ять про них і народні пісні:

Всіх згадайте, спом'яніте
Хоч добрим словечком
На могилах, на курганах,
Що під Берестечком.

Берестечківська битва – гірка й кривава сторінка нашої історії. Та завдяки холоднокривості, залізній волі й винахідливості полковника Богуна було врятовано десятки тисяч людських життів, основну частину збройних українських сил.

Про створення Іваном Їжакевичем картин про Берестечківську битву лишилися захоплені спогади тих, хто ці твори бачив. Під час першої світової війни, у 1915 р., командування окупаційних австро-угорських військ наказало вивезти ці картини до Австрії.

З усіх, створених Іваном Їжакевичем для заповідника «Козацькі могили» творів, в Україні лишилися тільки ікони (вони знаходяться в іконостасі церкви) та всього кілька написаних на полотні історичних картин: «На розвідках», «Кримський воїн» та інші.

З відомих причин офіційно картин не розшукували. Тепер простежити їхню долю надзвичайно важко.

Важливе місце у творчості І.Їжакевича посідає Шевченкіана. Художник створив серію полотен, присвячених життю Кобзаря: «Хата батьків Шевченка», «Мені тринадцятий минало», «На панщині», «Привели до пана».

До образів Шевченкової поезії Їжакевич звертався протягом усього життя. Неперевершеним є цикл його ілюстрацій до ювілейного видання «Кобзаря» 1939 р. відомі й ілюстрації майстра до творів класиків української літератури – Івана Франка, Миколи Гоголя, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського.

Не обійшов увагою художник і українські краєвиди, зобразивши Києво-Печерську лавру, Михайлівський Золотоверхий та Покровський монастирі, церкву Спаса на Берестові та Володимирову гору (За П.Несторенком).

Дайте відповіді на запитання (правильна лише одна відповідь).

12 б.

III. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 3. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ

Напишіть відгук про книгу або літературний твір, прочитаний нещодавно.

1. Про що цей твір? Опишіть свої враження від прочитаного.

2. Що найбільше сподобалося?

3. Що здивувало?

У творі використайте відокремлені члени речення. (Обсяг – 1,5-2 стор.)

12 б.

IV. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 4. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ

Виконайте тестові завдання.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1- 4 (кожне завдання 0,5 бала).

[1] Демосфен, володіючи красномовством, мав нечітку дикцію. [2] Праця над собою дала йому можливість змінитися — викувати себе заново. [3] Він створив власний стиль промов гнучкий, блискучий. [4] Особливо сильне враження на слухачів мали переходи, наближені до риторичних зворотів. [5] Демосфена визнали найблискупішим оратором.

1. Відокремлене означення, виражене дієприкметниковим зворотом, є в реченні

А 2 Б 3 В 4 Г 5

2. Відокремлена обставина, виражена дієприслівниковим зворотом, є в реченні

А 1 Б 2 В 3 Г у всіх

3. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А 1 Б 2 В 3 Г 4

4. П'яте речення

А неозначено-особове Б безособове

В узагальнено-особове Г означено-особове

Завдання 5-12 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ (кожне завдання 0,5 бала).

5. Означення відокремлюється в реченні (розділові знаки пропущено)

А Омиті росами квіти розтулюють повіки.

Б Налиті соками бруньки круглішали і ледь-ледь лопапи.

В З-під порослої виноградною лозою гори дзюрчав струмок.

Г Непереможний я сміливою ходою іду в нові незвідані світи.

6. Поширене означення не відокремлюється в реченні (розділові знаки пропущено)

А Дядько скинув в'язку розмальованих у червоне й зелене кошиків.

Б Гурт берізок оточений молодими дубками сприймається як диво.

В Козацьке військо розташоване чотирикутником стояло готове до бою.

Г Ось видніє стіжок сіна залишений лісником для диких тварин.

7. Речення з відокремленою прикладкою є в рядку

А Навкруги чорне страшне море — безодня води і гніву.

Б Я не знав, до якого міста виїхали мої рідні.

В А хіба не святий ставав той день, коли ти сам проводив свою першу борозну?

Г Голубіє земля, оповита прозорим серпанком

8. Не потребує редагування речення

А Побачивши в магазині нову енциклопедію, я захотів її купити.

Б Вітер збивав мене з ніг, гойдаючи дерева.

В Вислухавши пацієнта, лікарем дано рекомендації.

Г Згадуючи дитинство, перед моїми очима постає батькова хата.

9. Обставина не відокремлюється в реченні (розділові знаки пропущено)

А Густі лози високі комиші укривши долину чорніють таємничо повіті сріблястим туманом.

Б Міст поєднав два протилежні береги творячи ще одну нерухомість поміж їхнім одвічним спокоєм.

В При самій дорозі помітивши старезну грушу всю вкриту сметанкою весняного цвіту пан обозний наказав спинитись.

Г Можна бачити деякі зорі і не дочекавшись темряви.

10. Потребує редагування речення

А Жайворонки співали над ріллею, високо піднявшись угору.

Б З півночі повів свіжий вітер, розірвавши пелену хмар.

В Живе село мало не споконвіку, притулившись попід горою край затоки.

Г Уже смеркаючись, ми дісталися моєї малої батьківщини – Канева.

11. Неправильно розставлено розділові знаки при відокремлених додатках у реченні

А За винятком баби Оришки, Чіпка нікого не любив.

Б Окрім посуду, трипільці виробляли фігурки матері-землі.

В Ні птиць, ані людей, опріч ясної зірки.

Г Усі за винятком Марії, здивовано дивилися на мене.

12. Речення Усе можна виправдати, окрім освіченого варварства ускладнено

А відокремленою обставиною

Б відокремленим означенням

В відокремленим додатком

Г вставним реченням

Завдання 13-14 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ (кожне завдання 2 бали)

13. Установіть відповідність між відокремленим членом речення та прикладом

1 обставина	А Через якийсь час, пополуднувавши, вся сім'я сиділа під хатою на призьбі.
2 додаток	Б Багато грабіжників зазіхало на твої багатства і могутність, стольне місто
3 прикладка	Києве.
4 означення	В Залякані нарами й нагаями, селяни вдавали тихих і покірних людей, які готові робити всяку роботу, усе, чого тільки забажається панам.
	Г Досвідчений учитель, він завжди ретельно готувався до проведення уроків.
	Д Хлопець досить успішно склав екзамени з усіх предметів, у тому числі з математики.

14. Установіть відповідність між реченнями та умовами відокремлення означень у них

1 Стривожені світлом, звірятка заворушилися, збилися в одну купку.	А стосується особового займенника
2 Гордий і волелюбний, він нагадував сокола.	Б має додаткове значення причини
3 Налита сонцем і вітрами, хлюпоче веслами весна.	В означення після означуваного слова
4 Непорушно стоять дерева, загорнені в сутінь.	Г відділене від означуваного слова іншими членами речення

15. Спишіть речення, розставляючи пропущені розділові знаки. Підкресліть члени речення, надпишіть частини мови (2 бали).

Широкою долиною звиваючись між двома рядками розложистих гір тихо тече по Васильківщині невеличка річка Роставиця.

12 б.

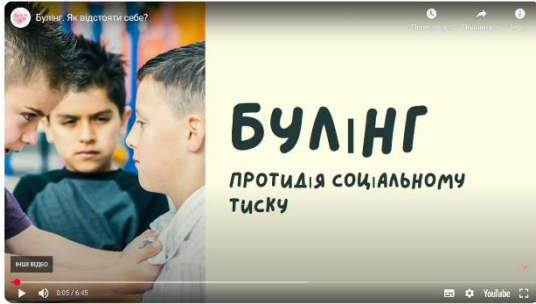
Разом: 48 б.

Комплексна підсумкова робота № 5

Речення з відокремленими членами

II варіант

I. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 1. УСНО ВЗАЄМОДІЄ

Перегляньте відеокліп «Булінг. Як відстояти себе?». Усно перекажіть зміст прослуханої інформації.

https://youtu.be/wIyMJ_0hIrw?t=2

12 б.

II. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 2. ПРАЦЮЄ З ТЕКСТОМ

Читання мовчки тексту публіцистичного стилю.

Прочитайте текст.

Іван Їжакевич

«Хто ж в Україні не знає Івана Їжакевича?»— таким питанням художник Василь Касіян розпочав свій виступ на ювілейному вечорі 80-річного митця. І відповів: «малята-дошкільнята й менші школярі люблять його ілюстрації до казок, старшокласники бачать репродукції його картину підручниках. Письменники й читачі знають його як чудового ілюстратора».

Довге творче життя Івана Сидоровича Їжакевича (прожив він 98 років) припадає на другу половину XIX – першу половину XX століть. І, хоч творчість цього чудового митця варта особливої уваги, можливість об'єктивно висвітлити її з'явилась тільки тепер.

Народився Іван Їжакевич у селі Вишнополі Уманського повіту. Його батьки, бідні селяни, мріючи вивести сина в люди, дванадцятирічним послали хлопця в Київ до дядька. Спочатку той прилаштував Івася на службу до архієрея, але, помітивши в нього неабиякі художні здібності, віддав у науку до іконописної школи при Києво-Печерській лаврі. Тут Іван провчився аж 6 років.

Пізніше Їжакевич потрапив до рисувальної школи Миколи мурашка. Крім постійних педагогів-киян Миколи Пимоненка, Івана Селезньова та інших, до навчання школярів тут було залучено відомих на той час живописців: Іллю Рєпіна, Віктора Васнецова, Миколу Поленова. Належно оцінивши талант молодого Їжакевича, мурашко запропонував йому вчительську посаду. Таким чином, Іван дістав змогу вчитися далі, самостійно заробляючи на кусень хліба.

Ставши вільним слухачем Петербурзької академії мистецтв, Іван Їжакевич співпрацює з ілюстрованими журналами. Уже тоді він намагається відобразити в графічних роботах історію свого народу. З'являються такі цікаві роботи, як «Козаки у розвідці», «Перебендя», «Сліпий лірник з поводитирем», «Український косар», «Чумак». Ці ілюстрації виконано для популярного журналу «Нива» у 1890-х роках.

Для ансамблю історичного заповідника «Козацькі могили» (на місці Берестечківської битви 1851 р.) Їжакевич на мідних листах створив картини, що їх розмістили на зовнішньому боці дев'яти неглибоких ніш у мурованій стіні просто неба. Теми картин – битви війська Богдана Хмельницького проти польських шляхетських полків.

Ця битва - найбільша в історії України до початку XX ст. 300 тисяч чоловік з обох сторін брало в ній участь (порівняймо: у Полтавській битві 1709 р. було зайнято 42 тисячі з російської сторони проти 30 тисяч шведів; у Бородинській битві 1812 р воювало 120 тисяч солдатів російської армії проти 135 тисяч французів).

Через зраду татарського хана, який у кульмінаційний момент бою зняв із флангу 50 тисяч татар та ще й полонив гетьмана Хмельницького, українська армія схитнулася. Після втечі орди польські війська зайняли місце, де стояли ата три, відрізавши козакам шлях для виходу з-під міста Берестечка.

Десять днів оборонялося обложене ворогами козацьке військо. Польська армія з трьох боків обступила табір, а з четвертого боку були непрохідні болота.

Полковник Богун вирішив рятувати людей. Уночі козаки загатили твань гарматами, возами, лантухами й кожухами. Через таку переправу Богунові вдалося вивести десятки тисяч людей. Майже третина війська вийшла з оточення.

Доки основні сили відходили, ті, що залишилися в таборі, продовжували бій з ворогами, щоб відволікати їх. Сміливці, чоловік із 300, допливши до болотистого острівця, протягом цілого дня стримували польських жовнірів шалюми, вогнем з пістолів та бойовими косами.

Подвиг трьохсот оспівав Тарас Шевченко. Бережуть пам'ять про них і народні пісні:

Всіх згадайте, спом'яніте
Хоч добрим словечком
На могилах, на курганах,
Що під Берестечком.

Берестечківська битва – гірка й кривава сторінка нашої історії. Та завдяки холоднокривості, залізній волі й винахідливості полковника Богуна було врятовано десятки тисяч людських життів, основну частину збройних українських сил.

Про створення Іваном Їжакевичем картин про Берестечківську битву лишилися захоплені спогади тих, хто ці твори бачив. Під час першої світової війни, у 1915 р., командування окупаційних австро-угорських військ наказало вивезти ці картини до Австрії.

З усіх, створених Іваном Їжакевичем для заповідника «Козацькі могили» творів, в Україні лишилися тільки ікони (вони знаходяться в іконостасі церкви) та всього кілька написаних на полотні історичних картин: «На розвідках», «Кримський воїн» та інші.

З відомих причин офіційно картин не розшукували. Тепер простежити їхню долю надзвичайно важко.

Важливе місце у творчості І.Їжакевича посідає Шевченкіана. Художник створив серію полотен, присвячених життю Кобзаря: «Хата батьків Шевченка», «Мені тринадцятий минало», «На панщині», «Привели до пана».

До образів Шевченкової поезії Їжакевич звертався протягом усього життя. Неперевершеним є цикл його ілюстрацій до ювілейного видання «Кобзаря» 1939 р. відомі й ілюстрації майстра до творів класиків української літератури – Івана Франка, Миколи Гоголя, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського.

Не обійшов увагою художник і українські краєвиди, зобразивши Києво-Печерську лавру, Михайлівський Золотоверхий та Покровський монастирі, церкву Спаса на Берестові та Володимирову гору (за П.Несторенком).

Дайте відповіді на запитання (правильна лише одна відповідь).

12 б.

III. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 3. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ

Напишіть відгук про книгу або літературний твір, прочитаний нещодавно.

1. Про що цей твір? Опишіть свої враження від прочитаного.
2. Що найбільше сподобалося?
3. Що здивувало?

У творі використайте відокремлені члени речення. (Обсяг – 1,5-2 стор.)

12 б.

IV. ГРУПА РЕЗУЛЬТАТІВ 4. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ

Виконайте тестові завдання.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–4 (кожне завдання 0,5 бала).

[1] Київ — одне з найкрасивіших міст Європи. [2] Найвитонченіша його краса — Софійський собор збудований на честь Божої Мудрості. [3] Здається, що його бані, увінчані золотими хрестами, сягають до неба. [4] Іншого такого храму, окрім Софії в Константинополі, не було в жодній країні.

1. Відокремлене означення є в реченні

А 1,2 Б 2,4 В 2,3 Г 1,4

2. Відокремлений додаток є в реченні

А 1 Б 2 В 3 Г 4

3. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А 1 Б 2 В 3 Г 4

4. Відокремлені члени є в усіх реченнях, ОКРІМ

А 1 Б 2 В 2 Г 4

Завдання 5-12 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ (кожне завдання 0,5 бала).

5. Поширене означення не відокремлюється в реченні (розділові знаки пропущено)

- А Центральним кутом називають кут утворений двома радіусами кола.
Б Переворот у геометрії здійснений Лобачевським за своїм значенням не поступається жодному з переворотів у природознавстві.
В Омиті росами квітки розтулюють повіки.
Г Чистенький чепуренький він зовсім не мав нахилу до Федькових забав.

6. Обставина не відокремлюється в реченні

- А З кожним роком прощаючись важче залишити стареньких батьків.
Б Ідуть дівчата в поле жати та знай співають ідучи.
В І я заснув нарешті незважаючи на біль.
Г Білий димок хвилюючись здіймається догори понад чумацьким табором.

7. Потребує редагування речення

- А Ми зустрілися сьогодні, не стрічавшись тридцять літ.
Б Написавши книжку про свої звичаї, Ю. Кульчицький швидко став відомим усьому світові.
В Створивши низку глибоких наукових праць, Олександр Потебня посів чільне місце в історії світового мовознавства.
Г Виводячи все нові й нові сорти садовини, доля батька була продовжена сином.

8. НЕ потребує редагування речення

- А Побачивши в магазині нову енциклопедію, я захотів її купити.
Б Ще не ходячи до школи, мама читала мені вірші Лесі Українки.
В Роблячи нотатки, нами було прослухано доповідь однокласниці.
Г Створюючи виставу, було осучаснено текст класичної п'єси.

9. Уточнювальну обставину вжито в реченні (розділові знаки пропущено)

- А Саме тут на Київщині Емму Андієвську застала війна.
Б Духовна культура зв'язана з матеріальною культурою міцними нитками хоч і невидимими.
В Микола все стояв похнюпившись.
Г Княгиня не сідаючи за стіл усе ходила слідом за дівчатами.

10. Неправильно розставлено розділові знаки при відокремлених додатках у реченні

- А Окрім числових рядів, розглядають ряди функціональні.
Б Окрім друкованого в Україні «Богословника», Шевченко, перебуваючи в дяка, міг ознайомитися і з окремими творами художньої літератури.
В Учитель завжди підтримував Сашкове захоплення поезією, особливо народною.
Г Хлопець любив дерева, квіти, тварини- усе крім молока

11. Відокремлена прикладка є в реченні

- А Одвічним закуренным шляхом тихо посувається валка.
Б Непорушно стоять дерева загорнені в сутінь рясно вкриті краплистою росаю.
В Природжений співак, він любив пісні і в душі пишався своїм артистичним хистом.
Г Троянди, гріючись на сонці нескупім, нам серце радують відродженням своїм.

12. Речення На відміну від брата, Максим був жадібний ускладнено

- А відокремленою обставиною
Б відокремленим означенням
В відокремленим додатком
Г вставним реченням

Завдання 13-14 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ (кожне завдання 2 бали).

13. Установіть відповідність між відокремленим членом речення та прикладом

1 обставина	А Знесилений важкою роботою, Іван опустився на землю
2 додаток	Б На світі все знайдеш, крім рідної матері .
3 прикладка	В Тріпочучи крильцями, підібравши лапки, жайворонки намагалися
4 означення	Г Журавлі, яких зігріло лагідне сонце, здіймалися високо в небо.
	Д Петро Сагайдачний, гетьман війська Запорізького, був не лише великим дипломатом, а й патріотом України

14. Установіть відповідність між реченнями та умовами відокремлення означень у них

1 Син селянина-кріпака, Тарас Шевченко був великим знавцем і виразником життя бідного поневоленого селянства.	А стосується особового займенника
2 Всесвіт повертає разом з нами, і я, щасливий, непомітно лину в сон.	Б має додаткове значення причини
3 Бриніла тиша, плетена зірками.	В означення після означуваного слова
4 Срібним маревом повиті, коло сіл стоять тополі	Г відділене від означуваного слова іншими членами речення

17. Спишіть речення, розставляючи пропущені розділові знаки. Підкресліть члени речення, надпишіть частини мови (2 бали).

Тихий вітер дихаючи з-за Баєвої гори приносить свіжий запах недавно скошених трав.

12 б.

Разом: 48 б.

МАТЕРІАЛ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

Читання мовчки тексту публіцистичного стилю «Іван Іжакевич».

Тестові завдання**1. Іван Іжакевич народився**

- А на Київщині
- Б на Уманщині
- В на Чернігівщині
- Г на Харківщині

2. До Києва батьки вирядили Івана

- А десятирічним
- Б дванадцятирічним
- В сімнадцятирічним
- Г двадцятирічним

3. Протягом шести років Іван навчався

- А в іконописній школі при Києво-Печерській лаврі
- Б у рисувальній школі Миколи Мурашка
- В у живописній студії Олександра Мурашка
- Г у Петербурзькій академії мистецтв

4. Серед графічних робіт, надрукованих І.Іжакевичем у петербурзьких журналах, є такі:

- А «Козачий пікет», «Козаки в степу», «Козак Голота»
- Б «Похорон кошового», «Гамалія», «Гість із Запорожжя»
- В «Козаки пишуть листа турецькому султану», «Українська дівчина»
- Г «Козаки в розвідці», «Перебендя», «Сліпий лірник з поводитрем»

5. Історичний заповідник «Козацькі могили» створено

- А на місці Полтавської битви
- Б на місці битви під Жовтими Водами
- В на місці Корсунської битви
- Г На місці Берестечківської битви

6. Картини на теми битв козаків проти польських шляхетських полків І.Іжакевич створив

- А на полотні
- Б на дерев'яних дошках
- В на клейонці
- Г на мідних листах

7. У Берестечківській битві брало участь

- А 72 тисячі вояків з обох сторін
- Б 120 тисяч
- В 150 тисяч
- Г 300 тисяч

8. Обложене ворогами під Берестечком козацьке військо оборонялось

- А три дні
- Б сім днів
- В десять днів
- Г протягом місяця

9. Під Берестечком полковникові Богуну вдалося врятувати

- А українське військо повністю
- Б половину війська
- В майже третину війська
- Г приблизно чверть війська

10. Доки основні сили відходили, бій з ворогами продовжували

- А 50 чоловік
- Б 100 чоловік
- В 200 чоловік
- Г 300 чоловік

11. Під час першої світової війни картини І.Іжакевича про Берестечківську битву було перевезено

- А до Німеччини
- Б до Австро-Угорщини
- В до Румунії
- Г до Польщі

12. Центральне місце у творчості І.Іжакевича посідає

- А Шевченкіана
- Б Лисенкіана
- В Франкіана
- Г Сквородіана

Svitlana Svintkovska,
methodologist at the Scientific and Methodological Laboratory
for Social Sciences and Humanities Education
of the Department of Teaching Methodology and Educational Content,
coordinator of the language and literature educational field of the New Ukrainian School (NUS),
Odesa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine,

Lidiia Vergoti,
teacher of Ukrainian language and literature
at the Taras Shevchenko Black Sea Academic Lyceum
of the Black Sea City Council
in the Odesa District,
Odesa Region